

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

19 ТРАВНЯ 2021 РОКУ

ХАРКІВ – 2021

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (19 травня 2021 року); за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 78 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол № 5 від 11 травня 2021 р.).

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2021.
© Васильєва М.П., 2021.

Кривохата К. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АДИКЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	49
Лейба А. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	52
Напольських В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	54
Новицька А. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	57
Паршина В. ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОГО ПАТРОНАЖУ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В СТАЦІОНАРНОМУ ВІДДІЛЕННІ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	59
Пихова П. АНАЛІЗ ЗМІСТУ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	60
Полякова К. ВІДЕОЛЕКТОРІЙ У ПЕРВИННІЙ СОЦІАЛЬНІЙ ПРОФІЛАКТИЦІ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	62
Сапелінікова А. ІЗОТЕРАПІЯ В ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	65
Сиротюк М. АДАПТАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ.....	67
Сініченко А. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	68
Столярова Н. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	70
Тараненко А. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В БЛАГОДІЙНИХ ФОНДАХ.....	72

мотиваційній і поведінковій сферах особистості учнів, які мають схильність до комп'ютерної адикції.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї

Андрій Лейба

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент В.В. Костіна

В умовах кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя з'явилися і нові підходи у сфері соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, що позбавлені батьківського піклування у напрямі реорганізації системи державних закладів і поширення сімейних форм опіки та піклування. Як зазначає О. Товстуха, «батьківський дім і сім'я є гарантими стабільності й надійності в мінливому світі, однак у сучасних умовах багато сімей не змогли адаптуватися та сформувати захисні механізми. Знизився виховний потенціал, погіршився морально-психологічний клімат у сімейній сфері та суспільстві загалом. Ці проблеми не оминули й Україну: усе більше дітей стає сиротами при живих батьках» [4, с.8]. Згідно з даними BBC News Ukraine в Україні - більше 100 тисяч дітей перебуває без батьківської опіки, що потребують здійснення комплексної соціальної допомоги [3]. Отже, проблема надання соціально-педагогічної допомоги дітям-сиротам в умовах прийомної сім'ї є важливим завданням соціально-педагогічної теорії та практики.

Аналіз наукових досліджень з проблеми соціального сирітства засвідчив, що розглянуто такі її аспекти: причини виникнення соціального сирітства в Україні та особливості контингенту соціальних сиріт (Л. Кальченко [2], Р. Лебедь [3] та ін.); суть та особливості соціально-педагогічної профілактики соціального сирітства (В. Афанасьєва [1], О. Товстуха [4] та ін.). Узагальнення робіт вищезазначених науковців показало, що серед дітей, які стикаються з проблемою соціального сирітства виокремлюють такі категорії: відмовні діти (діти, від яких відмовилися батьки); підкинуті діти (діти, що залишилися без піклування батьків і направлені до державного закладу правоохоронними органами у відповідності із актом про підкинення); відібрані діти (діти, права батьків яких обмежені судом, у тому числі й через незалежні від батьків причини (хронічні захворювання психічного характеру та ін.); підопічні (діти, які залишилися без батьківського піклування, передані судом під опіку до 14 років або піклування до 18 років); прийомні діти (діти, які залишилися без піклування батьків та прийняті до нової родини або у сімейний колектив); бездоглядні діти (діти, контроль за якими відсутній внаслідок невиконання або несумлінного виконання обов'язків щодо їх виховання, навчання чи утримання з боку батьків або законних представників, посадових осіб).

Ідея соціально-педагогічної профілактики соціальних відхилень у поведінці дітей-сиріт знайшла практичне втілення в багатьох країнах світу: Великобританії, Угорщині, Німеччині, Франції, США, Болгарії та ін. Дослідники стверджують, що сьогодні все більш популярним стає створення спеціалізованих соціальних інституцій, які забезпечують організацію соціально-виховуючих профілактичних впливів у контексті розвитку ідей попередження різноманітних соціальних відхилень у поведінці дітей-сиріт, розроблених ще в радянський період [4, с.65].

Як зазначає В. Афанасьєва, соціально-педагогічна діяльність з профілактики соціального сирітства – «це діяльність, спрямована на конкретну особу, яка сприяє вирішенню її індивідуальних проблем за допомогою вивчення особистості дитини та навколишнього її соціуму; пошуку відповідних способів спілкування з дитиною; виявлення засобів, що допомагають дитині самостійно вирішити свою проблему» [1, с. 22]. Дослідниця доводить, що соціально-педагогічна профілактика орієнтована переважно на дітей та молодь і характеризується виявленням соціальних умов і десоціалізуючих чинників їх виховання, а також спрямована на запобігання виявленню дітьми-сиротами та дітьми позбавленими батьківського піклування девіантної поведінки з різними формами психічної і соціальної дезадаптації, що виражається в поведінці, неадекватній нормам і вимогам найближчого оточення.

Аналіз сучасних досліджень [1; 4] та соціально-педагогічної практики показав, що: 1) найкращими формами влаштування дітей-сиріт є сімейні форми опіки, коли дитина-сирота отримує належне виховання та освіту, позбавлена внутрішніх переживань та має можливість подолати власні соціально-психологічні розлади та проблеми; 2) ефективним способом мотивації всиновлювати чи брати на виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування є розробка соціальних проектів, що сприяє пошуку для цих дітей прийомних сімей; 3) проблеми ускладнюються тим, що формування нової системи соціальної допомоги дітям-сиротам здійснюється в умовах складної соціально-політичної ситуації на сході країни та пошуку оптимальної моделі економіки країни, підвищення соціальної напруженості, різкого посилення соціальної нерівності та поширення соціальних конфліктів.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення особливостей соціально-педагогічної профілактики дезадаптації у дітей-сиріт з числа переселенців із зони АТО, а також у дітей-сиріт, які мають відхилення у розвитку.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва В. В. Соціально-педагогічна профілактика девіантної поведінки підлітків у діяльності загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Луганськ. 2011.С. 22-45.
2. Кальченко Л. В. Соціальне сирітство як суспільне явище: поняття і причини виникнення. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2012. № 19. С. 160- 165.

3. Лебедь Роман. Сирітство перетворюється на замкнене коло. *BBC України*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40116858> (21.09.2020).
4. Товстуха О. М. Особливості соціально-педагогічної профілактики соціального сирітства в умовах загальноосвітнього закладу: навч.-метод. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2018. С. 8-65.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Владислава Напольських

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Л.М. Макар

У сучасних умовах становлення національної культури та освіти головним завданням навчання та виховання учнів загальноосвітніх шкіл є формування громадянина свідомого, креативного та здатного виконувати різні соціальні ролі та створення оптимальних умов для соціального становлення й саморозвитку молодого покоління. Метою формування такої особистості є становлення та збереження її фізичного й морального здоров'я, залучення її до загальнокультурних і духовних цінностей через досягнення національної культури та успішну соціалізацію. Термін «соціалізація» є складним і багатоаспектним. Ознайомлення з науковою літературою дає можливість зазначити, що дану проблему досліджували різні вчені: Г. Андреева, І. Зверева, А. Капська, А. Мудрик.

Особливої актуальності набуває питання пов'язане з вихованням дітей з особливими освітніми потребами. У ході дослідження нами визначено, що проблемою соціального виховання дітей з особливими освітніми потребами займається велика кількість науковців: А. Капська, Л. Коваль, І. Зверева.

Відзначимо також, що соціальне виховання - «це створення в суспільстві умов та заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння підростаючим поколінням загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в нього соціально-позитивних ціннісних орієнтацій». Воно здійснюється у процесі взаємодії особистості в різних сферах життєдіяльності: освіта, організація соціального досвіду людини, індивідуальна допомога їй. Л. Березовська вважає, що проблема виховання, соціалізації та розвитку особистості є однією з центральних проблем педагогіки.

У роботі ми поділяємо точку зору таких вчених, які розкривають сутність категорії «соціальне виховання» через співвідношення з поняттям «соціалізація».

Соціальне виховання здійснюється в процесі соціально-педагогічної діяльності. З урахуванням означеного під соціально-педагогічною діяльністю з